

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในด้านการคิดจินตนาการกับความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครั้งนี้ สามารถสรุปอภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของความสามารถในด้านการคิดจินตนาการหลังจากที่ได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในด้านการคิดจินตนาการกับความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลของความสามารถในด้านการคิดจินตนาการหลังการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานสูงกว่าก่อนได้รับการสอน
2. ความสามารถในด้านการคิดจินตนาการมีความสัมพันธ์กับความสามารถใช้ภาษาในการเขียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการสอนเขียน โดยใช้ขั้นตอนการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานจำนวน 6 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 12 คาบ

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในด้านการคิดจินตนาการ

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถใช้ภาษาในการเขียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในด้านการคิดจินตนาการและแบบทดสอบวัดความสามารถใช้ภาษาในการเขียนก่อนเรียน ใช้เวลา 2 คาบ คาบละ 50 นาที

3.2 ทำการสอนกลุ่มตัวอย่างตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 6 แผนใช้เวลา 12 คาบ คาบละ 50 นาที

3.3 ทำการทดสอบวัดความสามารถในด้านการคิดจินตนาการโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิมใช้เวลา 1 คาบ 50 นาที

3.4 กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถใช้ภาษาในการเขียนหลังเรียนฉบับเดิม ใช้เวลา 1 คาบ 50 นาที

3.5 เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คำนวณค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในด้านการคิดจินตนาการ และคะแนนความสามารถใช้ภาษาในการเขียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มสัมพันธ์กัน

4.3 คำนวณค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในด้านการคิดจินตนาการกับคะแนนความสามารถใช้ภาษาในการเขียน โดยใช้สูตร Pearson's Product Moment

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดจินตนาการของนักเรียนหลังได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความสามารถในการคิดจินตนาการกับความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดจินตนาการของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสาน จากการวิจัยปรากฏว่า ความสามารถในการคิดจินตนาการหลังได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดจินตนาการก่อนและหลังได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานแล้ว พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดจินตนาการหลังเรียนสูงกว่าคะแนนความสามารถในการคิดจินตนาการก่อนเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจินดา จารุชาติ (2540) ที่ศึกษาพบว่า ความสามารถทางด้านการคิดของนักเรียนหลังได้รับการสอนกระบวนการคิดแบบผสมผสานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานสามารถพัฒนาในด้านการคิดของนักเรียนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานนั้นได้นำวิธีสอนต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งการบรรยาย การใช้สื่อหรือสิ่งเร้า รูปแบบและกิจกรรมส่งเสริมความคิด อันเป็นวิธีการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดจินตนาการ กล่าวคือ ในสิ่งที่แปลกใหม่ได้อย่างคล่องแคล่ว หลากหลาย นักเรียนมีอิสระในการคิดและการแสดงออกทางความคิด บรรยายภาคในการเรียนการสอนจึงเป็นไปอย่างสนุกสนาน สอดคล้องกับที่ อภรณ์ ใจเที่ยง (2540, หน้า 134) กล่าวไว้ว่า การผสมผสานวิธีสอนหลาย ๆ วิธีเข้าด้วยกันจะช่วยให้การเรียนการสอนสนุก น่าสนใจ และทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีขึ้น

การวิจัยครั้งนี้พบว่า คะแนนความสามารถในด้านการคิดจินตนาการที่เพิ่มขึ้นจากเดิมมากคือคะแนนความคิดคล่องตัว ซึ่งเป็นลักษณะการคิดที่เน้นปริมาณในเวลาที่ย้ำกวดและคะแนนความคิดริเริ่ม ซึ่งเป็นลักษณะการคิดที่แปลกใหม่ คะแนนความคิดจินตนาการทั้งสองด้านนี้ก่อนได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสาน นักเรียนมีคะแนนต่ำ โดยนักเรียนจะคิดได้ในปริมาณที่น้อย และคิดช้า ๆ กันมาก แต่เมื่อได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนแล้วคะแนนความสามารถในด้านการคิดจินตนาการทั้งสองด้านสูงขึ้น อันเป็นผลจากการสอนด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานซึ่งผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการผสมผสานเป็นรายชั่วโมงหรือรายคาบ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวมีวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และสิ่งเร้าที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ความถนัดเฉพาะตนออกมาอย่างอิสระ และกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนตลอดเวลาของการเรียนการสอน สอดคล้องกับที่ อภรณ์ใจเที่ยง (2540. หน้า 135) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีสอนแบบผสมผสานจะกระตุ้นความสนใจของนักเรียน นักเรียนมีโอกาสแสดงความสามารถ ความถนัดซึ่งแต่ละคนมีแตกต่างกัน ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

นอกจากนี้การใช้สิ่งเร้าต่าง ๆ ทั้งรูปภาพ บัตรคำ คำประพันธ์ ของจริง คำถาม และแบบฝึกทำให้นักเรียนกระตือรือร้น สนใจที่จะแสดงความคิดจินตนาการออกมาได้อย่างแปลกใหม่ ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น เมื่อนักเรียนดูกระเช้าดอกไม้แล้ว ครูถามนักเรียนว่า นักเรียนได้กลิ่นอะไรบ้าง ก็ได้คำตอบที่น่าสนใจ เป็นต้นว่า กลิ่นความรัก กลิ่นความผูกพัน นักเรียนมองเห็นอะไรบ้าง ก็ได้คำตอบว่า มองเห็นความสุข เห็นความจริงใจ หรือเมื่อนักเรียนสร้างสัญลักษณ์จากสิ่งของในกระเช้าซึ่งประกอบด้วย ดอกกุหลาบ ไข่มุก ก้อนหิน นก และไก่ แรก ๆ นักเรียนจะใช้สัญลักษณ์ทั่ว ๆ ไป ตัวอย่างเช่น ดอกกุหลาบแทนความรัก ไข่มุกแทนความสง่างาม เป็นต้น แต่เมื่อครูสนับสนุนยอมรับและยกย่องความคิดที่แปลกใหม่และกระตุ้นให้คิดมากขึ้น นักเรียนก็สามารถสร้างสัญลักษณ์และให้เหตุผลได้อย่างน่าสนใจ เป็นต้นว่า ดอกกุหลาบแทนความสวยที่มีพิษ เพราะดอกกุหลาบมีหนามแหลมคมถ้าถูกหนามแทงก็จะมีเลือดไหลและเจ็บปวด หรือไข่มุกแทนความทุกข์ทรมาน เพราะไข่มุกเกิดจากกรวดหรือหินเล็ก ๆ หลุดเข้าไปหอยต้องสร้างเมือกมาหุ้มเพื่อไม่ให้ระคายเคือง หอยคงจะทรมานมาก

การใช้สิ่งเร้านอกจากจะส่งเสริมความคิดจินตนาการแล้ว ยังช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการใช้คำได้แปลกใหม่ น่าสนใจและตรงกับความคิดได้มากขึ้น ซึ่งสังเกตได้จากคำตอบของนักเรียนดังตัวอย่างข้างต้น สอดคล้องกับที่ สุจริต เพียรชอบ (2540 ข, หน้า 93) ที่กล่าวว่า การใช้สิ่งเร้าให้นักเรียนได้ฟัง ได้อ่าน ได้ชมแล้วคิด เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการอย่างเต็มที่ ซึ่งสามารถแสดงออกโดยบอกเป็นคำ ๆ ก่อนแล้วจึงนำเสนอเป็นข้อความต่อเนื่องสั้น ๆ

2. ความสามารถใช้ภาษาในการเขียนก่อนและหลังได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสาน จากการศึกษาพบว่า ความสามารถภาษาในการเขียนของนักเรียนหลังได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเมื่อนำคะแนนวัดความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานมาเปรียบเทียบกันปรากฏว่า คะแนนความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักเรียนมีความคิดจินตนาการสูงขึ้นก็ทำให้ความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียนสูงขึ้นด้วย ตัวอย่างการใช้ภาษาของนักเรียน เมื่อกำหนดคำให้ เช่นคำว่า น้ำล้นฝั่ง สดชื่น แฉวเบา แล้วให้นักเรียนหาคำหรือข้อความมาเปรียบเทียบ นักเรียนก็สามารถนำคำมาเปรียบเทียบได้อย่างน่าสนใจ เป็นต้นว่า น้ำล้นฝั่งตั้งความเหงาล้นใจ สดชื่นดูหญ้าต้องน้ำค้างในยามเช้า เสียงเพลงแผ่วเบาพร้อมกับใบข้าวอ่อนต้องลม ฯลฯ จะเห็นได้ว่านักเรียนในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านภาษา และมีจินตนาการที่กว้างไกล ดังที่ Bush และ Huebner (อ้างในณรงค์ มั่นเศรษฐวิทย์, หน้า 10) กล่าวไว้สรุปได้ว่า เด็กที่มีอายุ 9-13 ปีจะมีพัฒนาการทางภาษาที่กว้างขึ้นและเป็นไปในด้านจินตนาการ สามารถใช้ภาษาได้ดี สิ่งที่ควรแนะนำคือ การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม ยิ่งถ้าได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย ก็จะมีความสามารถในการใช้ภาษามากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของขวัญตา จริยสถิตกุล (2533, หน้า 94) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษามีความสามารถในการใช้ภาษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หากนักเรียนได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการสอนที่เหมาะสมแล้ว นักเรียนจะมีความสามารถในการใช้ภาษามากขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในด้านการคิดจินตนาการกับความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียน จากการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดจินตนาการกับความสามารถใช้ภาษาในการเขียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ อัญชลี ทองเอน (2541, หน้า 110) ที่กล่าวว่า จินตนาการเป็นการสร้างภาพขึ้นในใจ การสร้างภาพต้องประกอบด้วย ถ้อยคำที่ชัดเจน เรียบง่าย ไพเราะ และตรงกับที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2518, หน้า 154) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การเขียนเริ่มต้นด้วยความคิดจินตนาการที่ชัดเจนแล้วใช้ถ้อยคำสำนวนให้เหมาะสมเพื่อให้ความคิดจินตนาการนั้นแจ่มชัด งานเขียนจึงจะมีค่า น่าสนใจ แสดงให้เห็นว่า ความคิดจินตนาการกับการใช้ภาษานั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น เป็นส่วนเสริมซึ่งกันและกัน

การวิจัยครั้งนี้พบว่าเมื่อคะแนนความสามารถในการคิดจินตนาการสูงขึ้น ก็ส่งผลให้ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิดจินตนาการของนักเรียนสูงขึ้นด้วย ดังจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบงานเขียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนการสอน กล่าวคือ งานเขียนของนักเรียนหลังได้รับการสอนมีการใช้คำสำนวนได้เหมาะสม น่าสนใจ แปลกใหม่ อีกทั้งยังเขียนได้รวดเร็วและมีปริมาณมากขึ้นกว่าครั้งแรก

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าการใช้คำในการเขียนของนักเรียนนั้นต้องลดความเข้มงวดในเรื่องไวยากรณ์ลง และให้โอกาสนักเรียนแก้ไขได้โดยไม่ถูกตำหนิหรือหักคะแนนในทันที จะทำให้นักเรียนมีกำลังใจและกล้าใช้คำได้แปลกใหม่ น่าสนใจยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่งการฝึกให้นักเรียนได้คิดจินตนาการในเวลาที่ยืดหยุ่น ๆ จะทำให้นักเรียนสามารถคิดถึงสิ่งที่แปลกใหม่ได้จับใจยิ่งขึ้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดจินตนาการสูงขึ้น ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการใช้ภาษาสูงขึ้นด้วย ดังนั้น ถ้าครูผู้สอนภาษาไทยนำการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานไปใช้สอนอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการเขียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการเรียนการสอน

1.1 การสอนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานนั้น มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและกระตุ้นนักเรียนตลอดเวลา ดังนั้นก่อนการเรียนการสอนทุกครั้งควรมีข้อตกลงในการตอบคำถาม การใช้เสียงให้เข้าใจกันอย่างชัดเจนและต้องเตือนให้รักษาข้อตกลงบ่อย ๆ เพื่อไม่ให้รบกวนการเรียนการสอนของห้องอื่น หรืออาจให้นักเรียนเขียนตอบแทนการตอบปากเปล่า แต่ก็อาจจะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนลดความสนุกสนานลงไปบ้าง

1.2 ครูต้องเปิดใจกว้าง ยอมรับและยกย่องความคิดที่แปลกใหม่ของนักเรียนอย่างจริงจัง ท่าทีของครูจะทำให้นักเรียนมั่นใจ กล้าคิด กล้าจินตนาการได้อย่างกว้างไกล แปลกใหม่มากขึ้น และกล้าที่จะใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อแสดงออกทางความคิดได้ดีและแปลกยิ่งขึ้นด้วย

1.3 การให้นักเรียนเขียนทุกครั้งควรเน้นให้นักเรียนฝึกคัดลายมือไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเขียนได้ชัดเจน เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งจะทำให้อ่านสะดวกเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับผลงานเขียนด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรมีการวิจัยโดยการนำการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานไปใช้กับการสอนเขียนในรูปแบบอื่น ๆ เช่น บทร้อยกรอง นิทาน การเขียนโฆษณา เป็นต้น

2.2 ควรนำการสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานไปทดลองใช้กับการฝึกทักษะอื่น ๆ เช่น การพูด เป็นต้น เพื่อศึกษาถึงความสามารถหรือความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับทักษะนั้น ๆ

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้การสอนกระบวนการคิดด้วยวิธีสอนแบบผสมผสานกับตัวแปรด้านความสามารถของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ